Dnro 001/81/2022

Juha Kirstilä

10.5.2022

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen keskiviikkona 11.5.2022 klo 11.30

HE 63/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valmiuslain ja asevelvollisuuslain 79 §:n muuttamisesta

Yleisiä huomioita

- Akava pitää perusteltuna, että valmiuslakia tarkistetaan niin, että se nykyistä paremmin ottaa huomioon erilaiset hybridiuhat täydentämällä poikkeusoloja koskevan määritelmän koskemaan myös erityisen vakavia hybridivaikuttamistilanteita.

- Viranomaisilla – kuten Puolustusvoimien, poliisin ja Rajavartiolaitoksen työntekijöillä – tulee olla mahdollisuudet vastata riittävän tehokkaasti ja oikeasuhtaisesti turvallisuusuhkiin. Muuttuneessa turvallisuustilanteessa katsomme valmiuslain ja asevelvollisuuslain 79 §:n muuttamisen tarpeelliseksi, jotta lain viranomaisille suomat toimivaltuudet mahdollistavat uhkatiloihin vastaamisen.

- On hyvä, että laaja valmiuslain kokonaisuudistus on päätetty käynnistää. Pidämme perusteltuna, että nyt kiireellisesti valmistellun esityksen sisältämien sääntelyratkaisujen tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus arvioidaan kokonaisuudistuksen yhteydessä.

- Akava kiinnittää huomiota siihen, että nyt käsiteltävää esitystä valmisteltaessa ei ole sen kiireellisen valmisteluaikataulun vuoksi järjestetty lainkaan lausuntokierrosta. Lakiesityksen sisältämien muutosten ja niiden todellisten vaikutusten kannalta on tärkeää, että ne lakia valmisteltaessa konkretisoidaan mahdollisimman selvästi.

Valmiuslain 93 § Palvelussuhteen ehdoista poikkeaminen ja 94 § Irtisanomisoikeuden rajoittaminen

- Valmiuslain 79 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että momentti tulisi voimassa olevilta osiltaan sovellettavaksi myös 3 §:n 6 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Momenttia ehdotetaan samalla täydennettäväksi siten, että poikkeusoloissa palvelussuhteen ehdoista olisi mahdollista poiketa myös mm. Rajavartiolaitoksessa ja Maahanmuuttovirastossa.

- Valmiuslain 94 §:n 4 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että irtisanomisoikeutta olisi 3 §:n 6 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa mahdollista rajoittaa myös poliisitoimessa.

- Erityisesti palvelussuhteen ehdoista poikkeamista koskevan valmiuslain 93 §:n ja irtisanomisoikeuden rajoittamista koskevat 94 §:n muutosesityksiä olisi tullut valmistella kolmikantaisesti. Näin muutokset ja niiden vaikutukset olisi mahdollista arvioida mahdollisimman huolella. Työmarkkinamekanismia tulee hyödyntää, kun palvelussuhteiden ehtoja ollaan muuttamassa.

- Valmiuslain uudistamistyön osalta painotamme kokonaisvaltaisen tarkastelun ja kolmikantaisen valmistelun tärkeyttä. Kuten nyt käsiteltävän hallituksen esityksenkin kohdassa 5.1 (”Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset”) todetaan, ”Ministeriöt ja virastot ovat esityksen valmistelun yhteydessä nostaneet esiin runsaasti melko laajojakin muutostarpeita, jotka kohdistuvat palvelussuhteen ehdoista poikkeamista koskevaan valmiuslain 93 §:ään ja irtisanomisoikeuden rajoittamista koskevaan 94 §:ään. Esityksessä ehdotetaan tehtävän mainittuihin pykäliin yksittäisiä täsmällisesti rajattuja muutoksia, joilla säännösten soveltamista vähäisessä määrin laajennettaisiin nykytilaan nähden. Esityksen valmisteluaikataulu ei ole sen sijaan mahdollistanut säännösten kokonaisvaltaista tarkastelua tai kolmikantaista valmistelua, minkä vuoksi valtaosa esiin nostetuista muutosehdotuksista on mahdollista käsitellä vasta lain kokonaisuudistuksen yhteydessä.”

Viranomaisten resurssit

- Akava pitää tärkeänä, että viranomaisten resurssit turvataan niin, että ne kykenevät hoitamaan lakisääteiset tehtävänsä ja kansalaisten perustuslailla turvatut oikeudet toteutuvat. Viranomaisten tehtävistä säädettäessä on huolehdittava niiden tosiasiallisesta mahdollisuudesta suoriutua velvoitteistaan.

- Kuten lakiesityksen taloudellisten vaikutusten arviossa todetaan, ehdotettu uusi poikkeusoloperuste tulee ottaa huomioon varautumisessa, mistä voi aiheutua vähäisiä kustannuksia varautumisvelvollisuuden piiriin kuuluville tahoille.

- Poliisin osalta esityksessä todetaan, että ”Hybridivaikuttamisesta johtuvissa valmiuslain poikkeusoloissa poliisin resursseihin arvioidaan kohdistuvan erityisen suuri paine yleisen järjestyksen ja turvallisuuden hallintaan liittyvien lisääntyvien ja vaikeutuvien tehtävien vuoksi.” Akava on nostanut useasti esille, että poliisitoimen resurssit eivät normaalioloissakaan ole riittävät suhteessa tehtäviin. Normaalioloissa hybridiuhkiin varautuessa poliisin keskeisenä tehtävänä on yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen. Hybridivaikuttamisen ja

muun yhteiskuntaan vaikuttamisen tilanteissa joudutaan poliisin toimintoja priorisoimaan entisestään.

- Akavan esittämä huoli riittävistä resursseista ja henkilöstöstä koskee kaikkia turvallisuusviranomaisia. On tärkeää huolehtia henkilöstön asemasta niin normaalioloissa kuin kaikissa valmiustiloissa.

Akava ry:n puolesta

Juha Kirstilä
johtava asiantuntija